

14 mei hoorde een Nederlandse krijgsgevangene bij Wageningen van een Duits officier dat 'een Duits soldaat op heterdaad betrapt (werd) bij het stelen van een paar doosjes sigaretten uit een winkel; een ander deed een greep in de vernielde etalage van een goudsmidwinkel; beiden zijn op slag door een daartoe bevoegd officier neergeschoten.'¹ Het kopen in winkels was de Duitse militairen wèl toegestaan en daar maakten velen met uitbundige graagte gebruik van. 'Ze kopen - ze kopen alles', nam de schrijver Antoon Coolen bij Eindhoven waar -

'tubes tandpasta bij het gros in dozen, kammen, schortebont, potloden, vulpenen, couponstoffen, actetassen, sigaren, sigaretten, rollen pepermunt, elastiek, fietsbanden, schoenen, peperkoek, sardines, koffie, thee, suiker, zeep, eiercognac, zalm in blik, chocolade, boter. Ik heb soldaten gezien die een winkeltje uitkwamen, op de stoep gingen zitten en een groot pak chocola van minstens twintig repen en een pond roomboter, beurtelings in beide happend, achter elkaar opaten, om daarna een orgie te vieren aan smeuge Öl-sardines waarvan de vingers dropen. Het Germaanse *Herrenvolk* geneert zich niet . . . Ik heb na die eerste strooptochten volkomen lege dorpswinkels gezien waar men wasmanden vol van papiergeld had.'²

In Tilburg was het, aldus het naoorlogs gemeenteverslag, 'geen zeldzaamheid als een soldaat achter elkaar vijf dozen bonbons of acht à tien gebakjes verslond.' Hier liet ook een ingekwartierd Duits officier na vertrek een brief van een vriendin achter die, zich er in verheugend '*was bei den Plutokraten der Niederlande noch zu erben ist*', hem een hele reeks bestellingen opgegeven had.³

Het 'correcte' optreden der Duitsers dat al in schrill contrast stond met het feit zelf van de overval, werkte op menige Nederlander als een absurditeit; deze nam op de avond van 14 mei, niet ver van de laaiende vuurzee in het hart van Rotterdam, een haast surrealistisch karakter aan toen een klein groepje Duitse militairen die in een woning een mitrailleur geïnstalleerd hadden, door een officier uitgeoeterd werden omdat zij een paar sinaas-appelschillen door een raam in het daktuintje geworpen hadden: 'een ongehoord schandaal . . . Als mevrouw nog verdere onbehoorlijkheden ontdekte, had ze het maar te melden; de soldaten zouden dan zeer zwaar gestraft worden.'⁴ '*Jede tote Kuh tut uns leid*', zei een van de bataljonscommandanten van de *SS-Standarte 'Der Führer'* (het Duitse regiment dat op en bij de

¹ J. Hogenhout: 'Mijn dagboek over de periode 9 mei-9 juni 1940' (Collectie dagboeken, no. 439), p. 26. ² A. Coolen: *Bevrijd vaderland* (1945), p. 25. ³ Gemeente Tilburg: *Tilburg in de oorlogsjaren 1940-1945* (z.j.), p. 34. ⁴ A. C. de Neeve: 'Rotterdam, 10-16 mei 1940' (Collectie dagboeken, no. 315), p. 53-54.